

23-04-008

ny verden

TIDSSKRIFT FOR MORALSK OPPRUSTNING

Bildet på forsiden:

Blant de mange skandinaviske deltakere på kulturkonferansen i Caux i sommer var den svenske kunstmaleren Waldemar Lorentzon fra Halmstad-gruppen (t.v.), Victor Smith, som for tiden arbeider med Europas største glassmaleri i Ishavskatedralen i Troms og den finske freskomaler Lennart Segerstråle. Bildet er tatt ved springvannet utenfor Mountain House i Caux.

Forut for sin tid

Naturvern er blitt et begrep for millioner av mennesker. Plutselig er vi våknet opp og forstår faren som truer oss og våre omgivelser.

For noen tiår siden var det få som tenkte på naturvern. Mens de fleste blindt aksepterte teknikkens erobringer uten å ane de negative konsekvenser, var det enkelte som så faren. De tok opp kampen for å snu utviklingen og fortsatte å kjempe, tross angrep fra de kretser hvis maktposisjon og økonomiske interesser var truet.

Idag er deres varsel blitt hørt. Vi forstår i alle fall alvoret i situasjonen fordi faren med ett er kommet oss inn på livet.

Men som mange er klar over, er det ikke bare våre omgivelser som er truet av forgiftning. Også mennesket som åndsvesen er utsatt for angrep. Fordi normer, som er ment som retningslinjer for menneskets livsførsel, i faretruende grad er blitt neglisjert eller fornektet.

Mennesket må ha mulighet til å skjelne mellom rett og galt. Om denne evnen blir svekket, vil hat, vold og frykt mer og mer få overtaket.

Like lite som vi kan bryte naturens lover uten at det får konsekvenser, like lite kan vi bryte de lover for menneskelig adferd som er nedlagt av Gud, uten at det medfører alvorlige konsekvenser. Vil vi **her** være forut for vår tid?

I dagene 24.–31. juli var Caux, MRAs konferansesenter i Sveits, møtested for skribenter, kunstmalere, musikere, skuespillere og andre som er tilknyttet kulturlivet i mange land. De kom til en konferanse om kunstens oppgave i vår tid og stilte spørsmålet: Kan vi finne kilden til en forvandling som vil muliggjøre nytt liv i kulturen?

På denne og neste to sider gjengir vi to av foredragene. Peter Lotar er dramatiker fra Tsjekkoslovakia, bosatt i Sveits. Eiliv Skard er professor ved Oslo universitet.

KUNSTNERENS KALL

AV
PETER LOTAR

Hva er hensikten med å skrive, og hva er den skapende kunsts funksjon i sin almindelighet? Jeg er redd for at de fleste kunstnere ikke kjenner svaret selv. Og hvis de tror de kjenner det, har de helt forskjellige meninger.

Det som er av størst interesse for oss her, er spørsmålet: Er det kunstnerens og kulturarbeiderens oppgave å forvandle mennesket og verden? Er han i stand til å gjøre det? Her finner vi igjen fullstendig forskjellige synspunkter.

Friedrich Dürrenmatt, som er den av de sveitsiske forfattere som er best kjent og har hatt størst fremgang, nyter å sjokkere folk, hvilket han gjør på en mesterlig måte i sine skrifter, ved å avsløre oss som hyklere, gangstere og røvere. Kan han forvandle folk ved dette? Han sier selv: «Hva bør en skribent gjøre? Først og fremst må han være klar over at han må leve i denne verden, at han må skrive realistisk om denne verden, at han må forstå at vår verden idag er det naturlige resultat av den menneskelige natur, som den virkelig er. Verden i dag vil enten bli en gigantisk teknisk skueplass eller bli oppløst. Kollektivismen på alle felter vil øke, men verdens åndelige betydning vil bli stadig mindre. Vår tenkning blir tvunget bort fra ordets sannhet til materielle abstraksjoner. Jeg føler at den form som dagens filosofi har, er fysisk vitenskap. Så vi står

i fare for å bli bedradd, hvis vi tror at vi fortsatt kan opprettholde det åndelige ords gamle filosofi i noen som helst form. . . Skribenter burde gi opp forsøket på å redde verden.»

For et kvart århundre siden hadde jeg det hell som ung forlegger-assistent å oppdage Dürrenmatt og var med til å få hans første skuespill oppført på scenen. Men jeg spør idag meg selv om forfattere med et så fremragende talent ikke skulle kunne oppnå mer enn bare å sjokkere folk. Men, naturligvis, skal man oppnå mer må man ha en annen forståelse av det skrevne ords kvalitet og funksjon.

I en bok som ennå ikke er helt glemt, og som de som holder på den gamle tro fremdeles kaller Bokenes Bok, står skrevet: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos GUD. Og Ordet var GUD.

På samme måte var det i begynnelsen med hensyn til GUD. Alle ting var skapt av Ham, og uten Ham var ingen ting blitt til av det som er blitt til. I Ham var liv, og livet var menneskenes lys. Og lyset skinte i mørket, og mørket tok ikke imot det.»

ORDET er *her* uttrykk for Ånden, det er i sannhet Åndens egen tale. Den er ikke bare Alpha, men Omega, begynnelsen og slutten på alt åndelig liv. På Ham er all sann kunnskap bygget, verdigheten og kallet til alle arbeidere på det åndelige område.

Harmonien i nasjonenes kultu-

relle liv har lidt et stadig stigende tap. Setningen «cogito ergo sum» — jeg tenker, altså er jeg — som Descartes sa, er blitt en *selvbevisst* erklæring for tenkende mennesker og har forårsaket en utvikling som har laget en dyp splittelse i hele den menneskelige organisme.

Det er et skarpt skille mellom tanke og tro, som har ødelagt enheten mellom følelse og handling. Naturligvis så menneskene dette først som en frigjøring fra fortidens byrder og lenker til større åndelig frihet, som ledet til vidunderlige oppdagelser, oppfinnelser og bragder i den materielle sfære. Troen kom til å bli betraktet som en latterlig, utslitt overtro, hvis eneste funksjon ble ansett for å være et fromt selvbedrag for de gamle, de syke og de barnslige. Hvordan kan tro på en mysteriøs, usynlig, allmektig skaper forsvares når mennesket selv mener å ha absolutt kontroll, ikke bare over den jords minskende sfære, men over universets velde, som stadig kommer nærmere?

Men merkelig nok er tingene anderledes enn de synes å være. Det herredømme som er vunnet gjennom frigjort energi bringer oss til å miste herredømmet ikke bare over oss selv, men over alle de krefter som vi har frigjort. Jo mer fremgangsrike de synes å være, de vidunderlige nye bragder på vitenskapens, teknikkens, industriens og den sosiale organisasjons område, dess frykteligere og mer skadelige er virkningene i forholdet mellom individet og samfunnet i en selvsk og hatefull verden. Vi mister mer og mer kontrollen over virkningene av vår forskning og våre handlinger.

Forts. s. 14.

EILIV SKARD:

VEI TIL RENESSANSE

Vår sivilisasjon er i dag stilt overfor problemer som den ikke synes å være i stand til å mestre.

Det 20. århundre står på det intellektuelle område over alle tidligere perioder i historien: flere mennesker arbeider i forskningens tjeneste enn i alle tidligere århundrer sammenlagt; den sum av kunnskap vi sitter inne med, vokser med fantastisk fart; våre budsjetter for forskning har nådd en høyde som man før ikke kunne drømme om. Men på samme tid har vårt århundre opplevd et utbrudd av det mest ufattelige barbari. Våre tekniske fremskritt har på mange vis gjort livet lysere og lettere. Men ethvert skritt fremover har skapt nye problemer, biprodukter som kaster mørke skygger: hva skal vi si om den forferdelige besudling av naturen, den voksende avpersonalisering av individer og samfunn — og hva med atombomben? Psykologien har gitt oss nye muligheter for å hjelpe mennesker i nød og vanskeligheter, men den har også gjort det mulig å hjernevaske et menneske og bryte ned dets personlighet. Og

utdannelseseksplosjonen har ikke bare gjort veien til kunnskap lettere for millioner, den har også skapt en intellektualisering, en dyrkelse av den teoretiske viten, som truer med å reise nye klasser-skiller, murer som er høyere og mer nådeløse enn de som i eldre tid ble skapt ved rikdom og fysisk makt.

Vi får vel innrømme at vår sivilisasjon desperat trenger en fornyelse, en gjenfødelse — en renessanse. Men er en renessanse mulig? hvilke hjelpekilder har vi å regne med? Situasjonen er så alvorlig at vi må stille dette spørsmål ydmykt og med full ærlighet.

Da er det viktig å minne om noen enkle historiske kjensgjerninger. Ved kulturens vugge står religionen, menneskets ærbødighet overfor den makt som vi føler som det hellige — *Das Heilige, das ganz andere*, en makt som er høyt hevet over oss selv. Den overfladiske optimisme i det 19. århundre som levde i den illusjon at fremskrittet består i å kvitte seg med religiøs tro, har vår generasjon måttet betale dyrt for.

Det faktiske forhold er: det første vi kjenner av diktning, står i religionens tjeneste: bønner, hymner til de guddommelige makter. Noe av det samme gjelder arkitekturen: på en tid da menneskene levde i armodslige hytter, reiste de strålende templer for sine guder. Vi kan tenke på menneskenes primitive filosofiske spekulasjoner eller på deres første forsøk på å finne et grunnlag for lov og rett — overalt møter vi forestillingen om «det hellige». En moderne dikter har sagt: kulturen ble skapt den dag en mann reiste et alter for den ukjente makt han følte trang til å dyrke. All kultur, og vi kan trygt si: alt menneskelig liv, trenger to elementer som er gitt oss i religionen — det ene mer statisk, det annet mer dynamisk: *autoritet* og *inspirasjon*.

Grunnlaget for fellesskap.

En kultur, et samfunn, kan ikke leve uten et sett av moralske prinsipper som har en uomtvistet og godtatt autoritet. Og en moral skal ha denne ubetingede gyldighet, må ha sin rot i det absolutte, det hellige. Her gir selve språket oss en anvisning: det verste vi kan si om noe menneske, er dette at for ham er intet hellig; slikt et individ har nemlig brutt ut av det menneskelige fellesskap, for det å være menneske innebærer nettopp dette å akseptere noe som hellig, som bindende. De store ideologier

i vårt århundre viser drastisk hvor håpløst det er å erstatte Gud med menneskelagde avguder.

Men enda viktigere er det andre element, det vi kaller inspirasjon. Tenk på religionens rolle i den store diktning ned gjennom tidene: Davids salmer, den greske tragedie, Dantes Guddommelige Komedie, Goethes Faust, Ibsens Peer Gynt. Overalt i den store diktning er religionen nærværende — snart som den faste basis for liv og tenkning, slik som i Dantes gigantiske verk, snart — slik som i mange av Ibsens dramaer — som et problem dikteren aldri kan holde opp å beskjeftige seg med. Ett enkelt, karakteristisk forhold bør nevnes: den klassiske greske tragedie, med de tre store dramatikere, blomstret i hundre år, og så var det slutt — hvorfor? Den første tragiske dikter var en mann med en urokkelig tro, den andre hadde en tro som var forbundet med en mild resignasjon, for den tredje var troen gått i stykker — og så mistet tragedien sin storhet. Etter ham kom der mindre menn, menn som kunne ha brukt de ord som den gamle Georg Brandes benyttet om seg selv: «At skabe u dødeligt Værk var jeg ikke af dem, der formaa.»

Stor diktning forutsetter storhet i livsførsel — et liv som er for-

▲ Eiliv Skard i samtale med Peter Lotar.

En del av kulturkonferansens deltakere. Nr. tre stående fra venstre: initiativtakeren, bratsjisten Rolf Ulfrstad. Dernest pianistinnen Ruth Lagesen og tekstilkunstneren Molle Cecilie Major (nr. to fra venstre, sittende).

trolig med de store konflikter, de stridende makter som heter godt og ondt, Gud og djevel, himmel og helvete... En dikter som ikke kjenner disse avgrunner i menneskelivet, kan aldri gi oss virkelig stor kunst, han blir sittende i det banale. Der er også et annet religiøst motiv som hører med i den store diktning — det som en norsk religionspsykolog (Eivind Berggrav) engang kalte «den grenseoverskridende tendens», menneskets evige lengsel, den guddommelige uro. Den svenske lyriker Karin Boye uttrykte tanken i en klassisk verslinje: «Den bästa dagen är en dag av törst.»

For omtrent 1500 år siden hadde den klassiske, gresk-romerske sivilisasjon brutt sammen, og en ny, kristen kultur hadde tatt dens plass. Hva betydde dette for åndslivet, og da særlig litteraturen? Kristendommen trådte inn i en verden som er blitt kalt *eine Welt ohne Liebe*, en kald, kjærlighetsløs verden; kristendommen kom og gav kjærligheten den høyeste rang og forkynte samtidig menneskets verdighet uten hensyn til klasse eller rase. Den gamle, klassiske kultur var intellektualistisk og aristokratisk; først kristendommen maktet, som Augustin et sted har sagt, å gå ut til de store masser, hjelpe og oppdra dem. Og vi ser noe av dette i litteraturen.

I den klassiske litteratur på gresk og latin hører vi lite om livet blant de vanlige almuesmennesker. En sveitsisk litteraturhistoriker (Erich Auerbach) gjorde i sin tid en interessant iakttagelse: fortellingen i vårt nytestamente om Peter i yppersteprestens gård, den som ender med at «Peter gikk ut og gråt bitterlig» — den fortellingen ville ha vært utenkelig i den klassiske litteratur — hvorfor? Ingen gresk eller latinsk forfatter ville ha kommet på den tanke å la en fattig fisker være den bærende figur i en slik stor, patetisk scene. I kristen litteratur blir det anderledes: i en av de eldste martyrhistorier hører vi om to kristne kvinner som ble henrettet — en adelsdame og en slavinne: de to blir skildret med presis den samme

varme og deltagelse. En kjent tysk oldtidsforsker (Andreas Drexler) skrev nylig en avhandling hvor han søkte å vise at først kristendommen gjorde det mulig å gi et virkelig bilde av et individ — i klassisk litteratur møter vi bare typer. Han tør ha rett; man kommer til å tenke på hva psykologen Viktor Frankl et sted sier: Kjærligheten er den eneste vei til den innerste personlighetskjerne hos et annet menneske. Vi kunne tilføye: hvis jeg ser på et menneske bare ut fra min egeninteresse, blir han neppe mer enn en type for meg.

I en bok som Augustins «Bekjennelser» har selve språket fått en ny varme og intimitet. Men først og fremst: vi møter i denne boken en mann som forteller sin egen livshistorie med en ny, avslørende ærlighet — noe som ingen tidligere dikter eller tenker hadde gjort. Vi kan forstå hva som har muliggjort dette skritt: Augustin har ganske enkelt brakt det kristne skriftemål inn i litteraturen, et skritt som har hatt en kolossal betydning for hele den litterære utvikling senere: utallige bøker fra de siste århundrer hører til den litteraturart som vi kan kalle «bekjennelser». En annen ting er enda viktigere: vi møter i denne boken en mann som kan fortelle om en radikal forandring i sitt liv — ganske enkelt fordi han hadde opplevd at Gud hadde gjort han til et nytt menneske. Dermed var en ny dynamikk brakt inn i diktningen — en dynamikk som er kommer for å bli der.

Et nytt menneske — det er kristendommens store bidrag til menneskehetens historie. Men et nytt menneske betyr også muligheten for en ny kultur, muligheten for en renessanse. Her kommer vi tilbake til det avgjørende spørsmål: er en renessanse mulig?

Toynbee taler om en lang rekke kulturer som har fulgt etter hverandre, blomstret og gått til grunne; hvilken skjebne venter så vår egen? hvilke forhåpninger tør vi nære? Her skal vi være klar over at den kultur som har sin historiske rot i kristendommen, står i

Forts. side 10

Torsten Henriksen fra Kiruna i samtale med Jean Rey.

JEAN REY i Caux:

ET GENERØST EUROPA

En rundebordskonferanse med temaet «Europas fremtid» ble holdt i september i år i Caux.

Over 20 nasjoner tok del. Engelske fagforeningsmenn fra bilindustrien og havnene, politikere og forretningsmenn fra Asia og Afrika var blant dem som ga sine idéer om Europas oppgave.

Det var mer enn én mening om Fellesmarkedet. Men full enighet om at Europa aldri vil kunne finne sin sanne bestemmelse ved å være seg selv nok. Jean Reys overbevisning vakte spesiell interesse, erfaringen europeisk statsmann som

han er. Her følger en kort sammenfatning av hans tale i Caux:

Europa burde i langt større grad yde hjelp i krisesituasjoner som den i Midt-Østen, hevdet den nylig avgåtte formann for Europa-kommisjonen.

Jeg er sjokkert over at Europa ikke i langt større grad er en faktor i den mest brennbare konfliktsituasjon i dag — Midt-Østen, sa han. Uten å kritisere USA eller Sovjet-Unionen for deres anstrengelser for fred i dette området, er jeg skamfull over at Europa ikke er tilstrekkelig utviklet politisk til å spille den rolle det burde.

Vi må skape en dialog mellom Europa og resten av verden for å løse problemene. Det er grunnleggende nødvendig at vi ikke gjentar på kontinental basis de feil våre besteforeldre gjorde på det nasjonale plan.

Rey sa at Europa har to hovedoppgaver: Først å gi andre kontinenter et bud om «muligheten for fredelig sameksistens mellom fundamentalt forskjellige idéer, regimer og politiske prinsipper». For det annet kan Europa være en faktor i biliggelsen av internasjonale konflikter.

Europa burde også etter hans mening gjøre mer for utviklingslandene. «Europa er et av verdens rikeste kontinenter. Vårt ansvar overfor den tredje verden er derfor meget større enn våre medborgere i Europa er klar over.»

Viktige skritt er tatt for å bygge Europa, som Haag-møtet sist desember og de påbegynte forhandlingene med Storbritannia, Irland, Norge og Danmark.

Men vi har enorme oppgaver å løse, sa den tidligere fellesmarkeds-presidenten. «Det er grunnlegnelsen av en økonomisk og monetær union, valg av et europeisk parlament ved alminnelig avstemning og utarbeidelsen av en fellesordning for jordbruk, industri og sosialpolitikk.»

Det er anstrengelsen verdt, erklærte han, «for hvis Europa skal bety noe, trenger det ikke bare å være sterkt, men må stå samlet og være generøst mot verden.»

Australias forsvarsminister:

Engasjementets risiko meget mindre enn isoleringens

«Anything to declare? — Har De noe å deklare? Det er spørsmålet som Moralsk Opprustnings styrke omkring revyen med samme navn har stilt til de land den har besøkt, i Europa og Asia. «Det er tillatt å lene seg ut» er revyens norske navn.)

Nå har turen kommet til Australia, Papua-Ny Guinea og Ny Zeeland. Der diskuteres disse landenes rolle i verden. Papua-Ny Guinea er på vei mot uavhengighet. De australske troppene trekkes etterhvert ut av Vietnam. Handelssamkvemmet med Japan vokser, mens båndene med Det britiske samveldet synes å svekkes, i alle fall i økonomisk og militært henseende. Hva er disse landenes oppgave i verden, sett i denne sammenheng? Gruppen som reiser med «Anything to declare» har fått noen svar på det spørsmålet allerede:

✱ Statsminister Keith Holyoake og opposisjonslederen Norman Kirk sier i en velkomsthilsen fra Ny Zeeland til «Anything to declare»:

«Vi har hørt tale om de vidtgående resultatene av deres arbeid i kritiske situasjoner i Europa og Asia. Vi trenger et effektivt svar til den utilfredshet og uro som sprer seg i verden. Dere kan hjelpe til med å styrke de moralske verdier som er grunnlaget for et godt familieliv og gode forhold i samfunnet. Sammen med våre naboer i Asia og Stillehavsområdet vil vi arbeide for å skape trygghet og stabilitet i en urolig verden.»

✱ Malcolm Fraser, Australias forsvarsminister, uttalte ved Moralsk Opprustnings konferanse i Canberra den 24. august blant annet:

«Når vanlige mennesker og politikere slutter å interessere seg for de virkelig store spørsmål, da forsvinner også evnen til å av-

gjøre hvilke spørsmål som er vesentlige. Når de samler sin oppmerksomhet om sine egne interesser, kommer deres egen verden i virkelig fare. Ingen av oss kan frasi seg ansvaret for det som skjer — det har Moralsk Opprustning innsett i sin streben for

å skape en bedre verden. Når det gjelder ansvaret for det som skjer i Sydøst-Asia, kan hverken nasjonene eller den enkelte stille seg på siden av de store spørsmål og problemer som melder seg. Engasjementets risiko er meget mindre enn isoleringens.»

En ung tysk teologs bekjennelser

Jeg har forlatt min lille seilbåt og er gått ombord i et krigsskip: Jeg er blitt en del av en internasjonal styrke. En privat dyst er skiftet ut med en altomfattende krig mot all selvishet og for en ny og Gud-ledet verden.

Her er noe av det jeg har lært de siste månedene.

STRATEGI — Personlige erfaringer må sees i sammenheng med det som skjer i landet og i verden. Det er ikke nok å hjelpe den som er kommet til skade langs veien. Først av alt må veien gjøres trygg, d.v.s. man må ta fatt på politikken, oppdragelsen, fjernsynet...

FORVANDLING — Folk blir ikke forvandlet når du kritiserer dem men når du har tro på dem. En dag fikk jeg brev fra en venn: «Michael ville bli ti ganger mere effektiv om han ikke inngikk noen små kompromisser...» Jeg ønsket virkelig å bli mere effektiv. Og neste morgen tenkte jeg på tre punkter for forvandling: Å la en venn hver dag få del i mine tanker og planer, å være disiplinert m.h.t. mat og å hoppe ut av sengen når vekkerklokken ringer. Det er nesten utrolig hvor stor forskjell disse små forandringene gjorde. Jeg

følte en styrke jeg ikke hadde hatt før.

En dag snakket jeg med to studenter. Den ene opponerte mot alt jeg sa. Den andre var enig med meg i alt. Men senere samme dag fulgte den første studenten mine forslag. Den andre gjorde det ikke. Min konklusjon: Vær ikke redd for opposisjon. Det betyr ofte bare at du har nådd stedet der kampen står og du har sjansen til virkelig å utrette noe.

RENHET — Renhet er nøkkelen til effektivt arbeid. Ikke de hundre ting folk venter av deg, men den ene tingen Gud vil du skal gjøre. Man blir virkelig fri. Og det man gjør bærer virkelig frukt.

En dag forsto jeg noe som syntes merkelig for en luthersk teolog: Kristus var øyensynlig mere opptatt av rene hjerter enn av en ren lære. Hvordan er det med oss kristne?

FORPLIKTELSE — I det øyeblikk jeg erfarte denne dypere renhet fikk jeg en lidenskap for Moralsk Opprustning i verden. Og jeg forpliktet meg spesielt til å leve for gjen-kristningen av Europa.

Michael Herwig

Den kypriotiske FN-ambassadør i Caux

«Menneskeheten kan ikke overleve med de moralnormer som var rådende før den fikk makt til å ut-slette seg selv,» sa Kypros' ambassadør ved FN, Zenon Rossides i Caux nylig.

«De nåværende normer fører til verdens ødeleggelse gjennom en kjernefysisk krig eller en sakte, men sikker forgiftning av våre omgivelser ved forurensning. Høyere moralske normer er blitt absolutt påkrevd for å løse problemene og for at menneskeheten skal overleve.»

Zenon Rossides spilte en viktig rolle under de vanskelige forhand-

lingene i 1960 som førte til den såkalte Zürich-avtalen for Kypros.

«Jeg kan ikke tenke meg noe diplomatisk problem som kan løses når det betraktes bare ut fra den ene parts interesser, fortsatte han. En kan ikke komme frem til noen avtale på den måten. Og en løsning som er fordelaktig for den ene siden på de andres bekostning er ingen løsning i det hele tatt, fordi den ikke vil vare.»

Men det finnes intet problem som ikke kan løses dersom vi legger selvisheten til side. En løsning bør bygges på forlik og enhet, slik at den kan bli varig.»

EN PRESIDENT på besøk

Sommeren 1946 møttes delegasjoner fra nære og fjerne land for første gang i Caux. Det var kvinner og menn, unge og gamle, kjente og ukjente som hadde levet langt fra hverandre i fem krigsår. Nå møttes de for å stå sammen om å bygge en bedre fremtid.

Dr. Frank Buchman kom med et «team» fra USA. Ved åpningen av denne første verdenskonferansen for Moralsk Opprustning i Caux, satt han og så utover den store forsamlingen, og så spurte han: «Hvor er tyskerne?» «Det har vi ikke tenkt på,» lød svaret. «Vi kan ikke bygge et nytt Europa uten Tyskland,» sa Buchman. «Tysklands skjebne er Europas skjebne.» Så ble tyskerne innbudt til Caux. For første gang siden 1933 kom de sammen med representanter fra alle verdens nasjoner.

Dette ledet til at regjeringen i delstaten Nord Rhein Westphalen inviterte en styrke av Moralsk Opprustning til Tyskland «for å spre budskapet og ånden fra Caux i vårt land og dermed hjelpe vårt

folk til å finne nytt håp og ny styrke». På initiativ av arbeidsministeren ble så skuespillet «Den glemte faktor» oversatt til tysk og satt i scene av tyskerne selv. Premiereren fant sted en tidlig vinterkveld i 1949 i Essen, i Kapitol Theatret som raget opp over Krupps engang gigantiske fabrikk-anlegg. Det var ordføreren i Essen, Dr. Heinemann, som leste de mange hilsener som var kommet fra inn- og utland. «Disse telegrammene,» føyde han til, «viser at Tysklands og mange andre nasjoners øyne er rettet på oss i kveld. Bare trede meter fra det sted hvor dere nå skal oppføre skuespillet, ligger Kruppfabrikken, en av tidenes mektigste våpensmier. Jeg tror at den idé som dere her kommer med, vil bringe et nytt budskap om håp og enhet til nasjonene, i stedet for den elendighet som vi har bragt til andre og oss selv.»

Forsoning og nye veier.

Mens disse linjer trykkes, er Essens tidligere ordfører på stats-

besøk i Norge. Som kong Olavs og regjeringens gjest er forbundspresident Heinemann det første tyske statsoverhode som besøker landet siden Norge fikk sin uavhengighet i 1905.

Heinemann representerer 'det annet' og det nye Tyskland. I spenningsfeltet mellom øst og vest har Bonn i den senere tid begynt å utforme sin egen selvstendige politikk. Heinemann er en av de fremste forkjemperne for denne retningen. Oppgjør med fortiden, forsoning med de land i vest og øst som led under Det tredje rikets misgjerninger, og en fredsskapende innsats for fremtiden, — dette program går som en rød tråd gjennom Hinemanns tenkning og handling. Mer enn noen annen har han konfrontert sine landsmenn med den epoke som endte i ruiner og tårer. Og han kjemper for at tyskerne skal forstå frihetens og demokratiets ansvar og muligheter.

Som forbundspresident har Heinemann mange gjøremål. Ved siden av de offisielle mottakelser og de mange reiser i inn- og utland, mottar han hvert år vel 5000 mennesker i sin Villa Hammerschmidt. Og ved alle anledninger er det ventet at forbundspresidenten skal holde en tale. Det gjør han. Det som interesserer ved Heinemanns taler — og jeg har lest de fleste

av dem — er deres tankerikdom og at han har et siktepunkt med alt han sier. For ham er livet en åndskamp.

I forbindelse med påskeurolighetene i 1968 holdt han som justisminister en TV-tale hvor han bl. a. sa: «Disse dager med rystende hendelser og økende uro kaller oss alle til ettertanke. Den som med hevet pekefinger kommer med almindelige bebreidelser mot den eller de som formodentlig setter uroen igang eller trekker i trådene, skulle huske på at når en peker med en finger, så er det tre fingre som peker tilbake på en selv... Til menneskets grunnleggende rettigheter hører også retten til å demonstrere for å mobilisere den offentlige mening. Også den unge generasjon har krav på å bli hørt og tatt alvorlig når den kommer med ønsker og forslag. Men å bruke vold er kort og godt urett, dessuten tåpelig. Det er en gammel erfaring at maktmisbruk og voldshandlinger skaper nettopp en offentlig mening som går bent imot det som opphavsmennene ønsker. Dette skulle etter min mening nettopp politisk engasjerte studenter forstå og følgelig vende tilbake til selvbeherskelse.»

Ingen kan flykte.

Ved en annen anledning, det var under «Broderlighetens uke» sist

mars, sa han: «Vi er blitt spurt om vår personlige atferd. Vi skal avlegge regnskap over hva vi gjør for å fjerne og avsløre fordommer. Lar vi oss bekvemt drive med i den offentlige og ikke-offentlige meningsstrøm, eller har vi mot til å ta til motmæle der hvor åndelig treghet og hovmot utbrer seg i våre omgivelser?»

Intet er likegyldig. Intet går tapt. Alt hva vi gjør eller ikke gjør, kan ha uendelige perspektiver. Ingen flukt kan i det lange løp lykkes. Alt kommer en gang for dagen. Spørsmålet: 'Skal jeg være min brors vokter?' er et av de eldste menneskeord som Det gamle testamente har overlevert oss, i beretningen om Kains brodermord. Hva er vårt svar på dette spørsmålet?»

Og i sin tale ved innsettelses-høytideligheten som forbundspresident, avsluttet han slik: «Der finnes vanskelige fedreland. Ett av dem er Tyskland. Men det er vårt fedreland. Her lever og arbeider vi. Derfor vil vi med og gjennom dette vårt land yte vårt bidrag til menneskeheten.»

Begge var fra Essen.

For to måneder siden satt vi og snakket sammen på hans arbeidsværelse i Bonn. Heinemanns enkle menneskelighet fikk meg til å være

meg selv. Så vi snakket om løst og fast: Østpolitikk og fellesmarked, krigens dager, verdensmesterskapet i fotball, Moralsk Opprustningskonferanser i Caux, Riverside og London hvor han selv hadde vært.

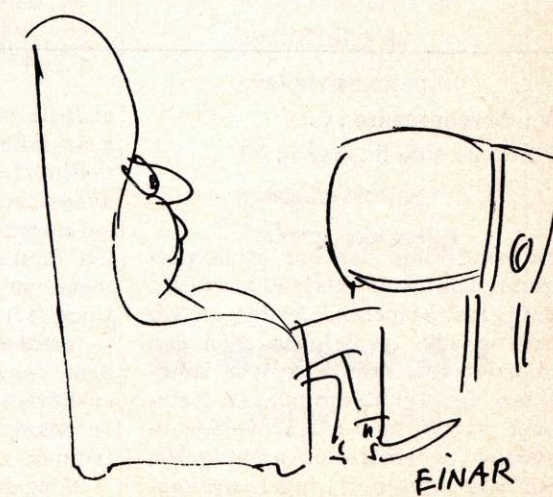
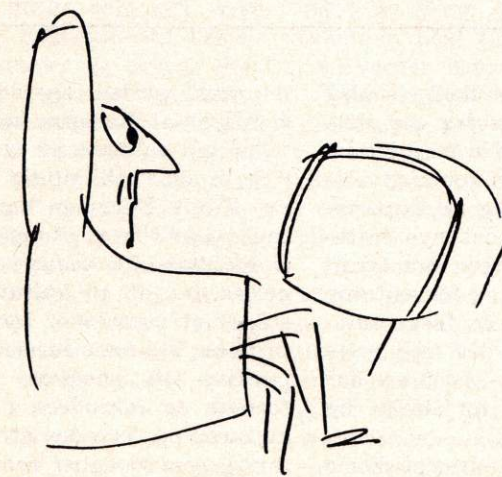
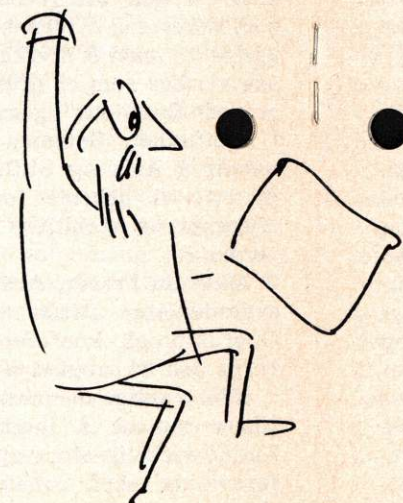
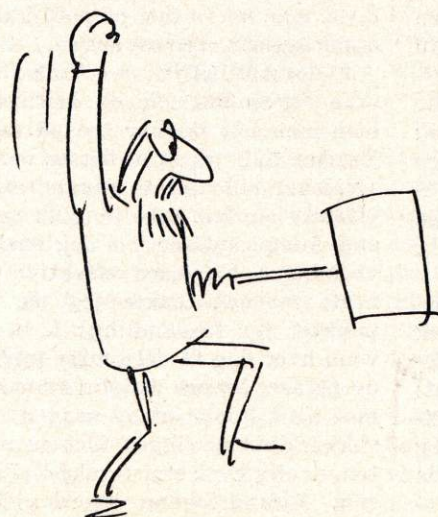
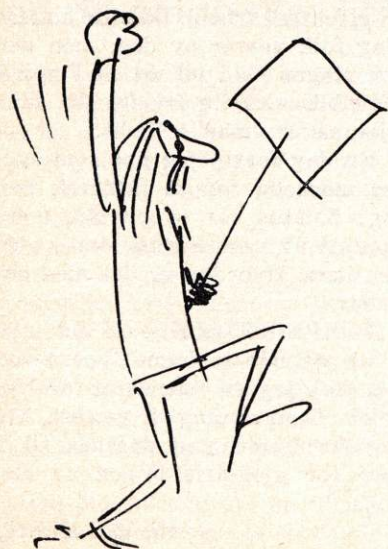
På et tidspunkt, mens vi snakket om Norge, var det som noe arbeid seg frem i hans bevissthet. Så kom det: «Terboven — han var fra Essen.» Heinemann kjente godt til denne mann: Gauleiter i Essen, rikskommisar i Norge. Uten at noe ble sagt var det likesom en og samme tanke meldte seg hos oss begge, en følelse av et underlig skjebnens spill; Heinemann — som hadde vært Essens ordfører, kom nå som Tysklands forbundspresident på statsbesøk til Norge.

«Tyskernes spesielle ansvar» var titelen på den tale som forbundspresidenten holdt for det diplomatiske korps på 25-årsdagen for den annen verdenskrigs slutt. Dermed ville han understreke at tyskerne har et særlig ansvar i å forsoning og bygge fred.

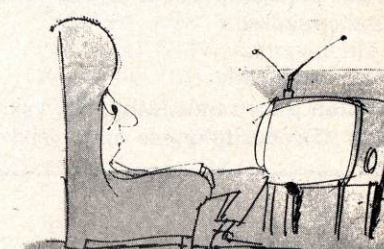
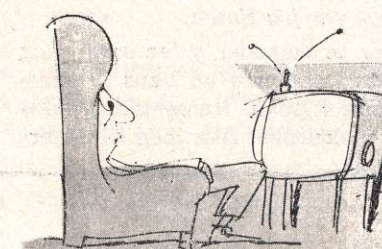
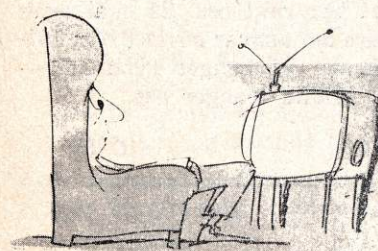
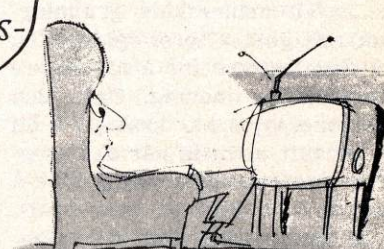
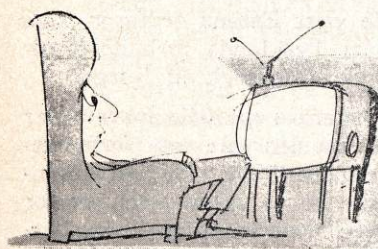
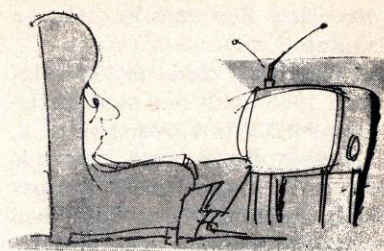
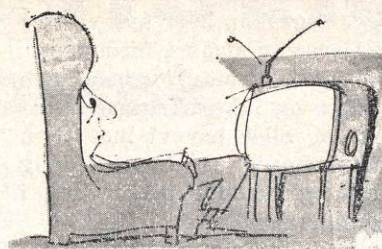
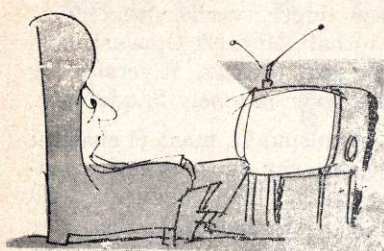
Denne utstrakte hånd til forsoning og byggende samarbeid i fremtiden er det Tysklands forbundspresident har rakt oss. Så skal også vi være det ansvar bevisst som hviler på oss. Vi trenger Tyskland — og Tyskland trenger oss.

L. H.

En tegners refleksjon over revolusjon - - -

--- og reaksjon

FINAR

Vei til renessanse ...

Forts. fra side 5

en særstilling, den har et privilegium. Oldtidens klassiske kultur, den gresk-romerske, hadde en rik arv og edle tradisjoner, men den manglet et virkelig håp for fremtiden; for såvidt som man så fremover, syntes man å stå overfor en endeløs og trøstesløs gjentakelse, der var intet nytt, ingen nyskap-

ende faktor å regne med — «Jeg gjør ikke noe nytt, jeg ser ikke noe nytt, til slutt blir man kvalm av det hele», sier en romersk filosof som var samtidig med apostelen Paulus. Men i det nye testamente er forestillingen om fremtiden fylt med håp og forventning — kristendommen er forventningens religion, som det med rette er blitt sagt; selve ordet *ny* har en klang av løfte, forjettelse og triumf.

Så er det ikke å undres at denne

tro vant verden. Og det er ikke å undres at Europas historie forteller om en serie av renessanser, i strid med all stoisk fatalisme. Dr. Frank Buchman har en gang sagt: *Apart from changed lives no civilisation can endure* — betingelsen for at en kultur skal bestå, er at mennesker forandres og fornyes. Vi kunne forme uttrykket positivt slik: dersom mennesker fornyes og forandres, da vil hele kulturen oppleve den strålende erfaring som vi kaller renessanse.

MIN MENING

Vi innbyr våre lesere til å sende bidrag til MIN MENING — spalten som åpner i dette nummer av NY VERDEN. De fleste av oss går rundt med våre tanker og fundringer, som ofte ville være av stor verdi for andre å få del i — hvorfor ikke sette dem på trykk?

Aggresjon og nervegass

Meldingen fra Washington om at uroliggjørelsen av nervegass heretter skal skje ved brenning, var beroligende, tross alt. Et Columbi egg: Gassen kan altså simpelthen brenne opp og bli borte!

Menneskets aggresjon, derimot, er det tydeligvis verre med.

Frustrasjon og aggresjon kan, i likhet med nervegass, senkes på dypt vann og glemmes, men i så fall nøyer uhumskheten seg ikke med å ødelegge livet på havbunnen. Det undertrykte kommer grusomt igjen senere, i en eller annen form.

Man behøver ikke være psykolog for å kjenne til annen vanlig måte å gå frem på: Aggresjonen spres i små doser, som gift, over omgivelsene. Snikende og nesten umerkelig lammer og dreper den.

Mennesket reagerer aggressivt når det vil demonstrere sin egen identitet eller frykter for andres dominerende, hevdes det. Slik kan «aggresjonsdriften» avgjort sies å ha en vesentlig og positiv betydning. Men det er også krefter her som kan gå temmelig langt utover det «rimelige», noe som kan bekreftes av alle som har det med å «eksplodere» nå og da. Det synes å være en urkraft som er uavhengig av omgivelsenes oppførsel.

Mennesket vil ha noe å angripe,

hevdes det også. Er det ikke en motstander eller fiende tilgjengelig, lager man seg med andre ord en. Raseriet syder og koker og forskjellige mer eller mindre reelle ankepunkter overfor «samfunnet» kan utløse helt uberegnelige følelsesbølger i millioner av mennesker. Å sette slike krefter i bevegelse er omtrent like klokt som å detonere hele nervgasslageret på nærmeste jorde. (Å prøve å undertrykke kritikk er like håpløst i lengden — ifølge det som står ovenfor. Rent bortsett fra at kritikken kanskje kan være berettiget!)

Hva kan man så gjøre med disse kreftene som alltid vil finne en måte å gjøre seg bemerket — eventuelt med katastrofale følger, i en verden som vår?

Vitenskapen forsker videre i aggresjonens vesen og virkning. I mellomtiden må hver og en av oss søke et svar på disse spørsmålene i vårt eget liv og i våre egne omgivelser.

La oss se på oss selv der vi kryper sammen i hvert vårt hjørne. «De menneskene er oss totalt likegyldige. Vi er ovenpå», sier frykten, men villdyret har alle klør parat. Hvor går veien til aktiv medmenneskelighet? Gjennom en enkel beslutning, kanskje.

Nylig leste jeg i boken 'Det største i verden' av Henry Drummond noe som kommer temmelig nær kjernen i dette spørsmålet:

«Den som meget er tilgitt, må elske meget, ikke som en plikt, men som en nødvendig følge», sier Drummond i kapitlet «Ill-temper» (hissighet) ... «Først da begynner han vagt å forstå sin fars gave: 'Alt mitt er ditt' Verden er hans, han kan ikke skade sitt eget.»

Begrepet synd/tilgivelse er kanskje mer relevant enn vi aner — for hele samfunnet? Ikke som en demper og et hinder i kampen for rettferdigheten, men den eneste vei til noe langt mer enn rettferdighet. For kjærligheten består ikke bare av tålmodighet. Den er også en ild som brenner.

E. R. H.

SVAKSTRØM ER VÅR STYRKE

Vår spesialitet:

Alt materiell for
avslutning av
svakstrømskabler

80 år som
spesialforretning i
svakstrømsbransjen

O. ØSTMO A.S

Rådhusgt. 3, Oslo 1

klippet

I det øyeblikk vi slutter å bygge kirker for tilbedelsens skyld, vil vi også slutte med å hjelpe vår neste, for mennesket er en del av et åndelig univers og kan ikke gi uten å motta.

Victor Smith

Den som ikke har lidenskap, ser aldri det forjettede land, men omkommer i ørkenen.

Det er ethvert menneskes plikt å ha et kall.

Å be er ikke å høre seg selv tale, men er å komme til å tie, og bli ved å tie, til den bedende hører Gud.

Søren Kierkegaard

... jeg har aldri truffet noe menneske som ikke ga inntrykk av å ha en absolutt målestokk inne i seg, en målestokk av uvidenskabelig art, av trosmessig art. Og rent tankemessig er det også vanskelig å tenke seg at alle de handlinger man foretar seg, at alle de holdninger man har til livet og tilværelsen, skulle kunne være videnskabelig begrunnet. Etsteds kommer man ned på grunnfjellet og må velge uten støtte i vitenskapen.

Jeg tror heller ikke at noe menneske kunne leve uten troen på at

det de gjorde hadde en mening på et eller annet vis, og da er man over på det jeg i videste forstand ville kalle det religiøse plan.

Trygve Bull,
i en enquete i
«Nye Illustrert»

Når marxismen har opplevd en så påfallende renessanse, så skyldes det naturligvis at den har rett på et høyst vesentlig punkt: Den europeiske åndstradisjon har ofte vært ensidig rettet mot «hin enkelte», så man nærmest totalt har oversett de sosiale og politiske aspekter. Vår tid har smertelig erfart at der finnes avgjørende sammenhenger som den liberalistiske individualisme har oversett, menneskenes lidelser ... Det med katastrofale resultater.

Men det store faremoment er at han (den svenske forfatteren Sven Delblanc i boken «Åsnebygga»), og alle som opplever tingene på samme måte, faller fra den ene ytterlighet over i den annen. Og jeg kan tenke meg at denne oppfatthet av politikk og strukturer,

nødvendig som den er, representerer ikke bare en ny erkjennelse, men samtidig og kanskje enda mer en flukt — et tilbud om å slippe vekk fra personlige problemer som true med å vokse en over hodet.

I virkeligheten er det en ren illusjon at et tenkende og følende menneske overhodet kan slippe vekk fra «individualismen». At menneskeheten ikke skulle være annet og mer enn summen av alle enkeltmennesker, er naturligvis noe tøv.

Det korrektiv som oppmerksomheten omkring strukturene gir trenger vi i høy grad. Men det ville være den rene katastrofe om dette skulle føre til et slags hat overfor «individet». Tvertimot er det idag mer nødvendig enn noensinne at det enkelte menneske kommer til bevissthet om seg selv ... Hva vi i dag har mer grunn til å frykte enn noe annet, er nedvurdering av, forakten for, hatet til og det politiske og kommersielle misbruk av det enkelte menneske.

Carl Fredrik Engelstad
i Aftenposter 5. sept.

NÅ I BILLIGUTGAVE!

PETER HOWARD
LIFE & LETTERS

av Anne Wolrige Gordon

Forfatterinnen forteller sin fars historie i godt som i ondt. Det er ikke en beretning om en bevegelse, men om en mann, selv om boken klargjør mange spørsmål omkring Moralsk Opprustning.

Pris kr. 7,-.

Kan bestilles fra
Moralsk Opprustning,
Sophus Lies gate 5, Oslo 2.

Kort nytt

CAUX:

USAs ambassadør i Sveits, Mr. Shelly C. Davis og hans frue, var hedersgjester ved en middag i Caux den 3. september, mens representanter fra 56 land var til stede ved konferansen. «Besøket har vært en overveldende opplevelse for meg,» sa ambassadøren. «Her finnes et usedvanlig reservoar av god vilje, som verden sannelig trenger. Hvis denne gode vilje kunne overføres til De forente nasjoner og våre lands hovedsteder, ville verden bli et bedre sted å leve.»

*

Lederen for kongresspartiet i Vestbengalen, Dr. P. C. Chunder, tok del i en konferanse for politikere og industrifolk i Caux. Hans eget hus i urosentret Calcutta har vært angrepet to ganger i løpet av det siste året. «Alt i Calcutta er blitt et problem: helsevesenet, skolevesenet, næringsmiddelsektoren,» sa Chunder ved ankomsten. «To av bydelene sto i flammer da jeg reiste.»

«Problemet idag er at onde mennesker søker å forverre situasjonen for å tilfredsstille sitt hat, mens gode mennesker unnlater å gjøre en felles innsats. Vi kan ikke bare flykte fra farene. Jeg er kommet hit for å lære av dere, i største ydmykhet.»

*

En gruppe nigerianere fra skolevesenet, kirken, regjeringen og administrasjonen ankom Caux den 27. august, 7 måneder etter Biafra-konfliktens avslutning. «Voldsbruk anses nå som avlegs,» sa Matthew Elebesunu, en ledende skolemann fra Midtvest-staten. «Nå foregår det gjenoppbygging og forsoning, men bestrebelsene må bygges på Moralsk Opprustning, ellers berører vi bare overflaten.»

PAPUA — NY GUINEA:

Oppdelingen i tusen stammer er et problem i Papua — Ny Guinea. I mai ble Fort Moresby terrorisert av feider mellom to av stammene. Personlig innsats og fremvisning av filmen «Frihet» med dens for-

soningstema, førte til fred. Ledere for de to stammene er nå med og forbereder besøket av «Det er tillatt å lene seg ut» i Papua-Ny Guinea.

ADELAIDE:

Statsministeren i Sydøst-Australia, Don Dustan, ønsket Moralsk Opprustnings gruppe velkommen til delstatens hovedstad Adelaide. Glimt fra prøvene til showet «Det er tillatt å lene seg ut» ble vist av to TV-stasjoner i den beste sendetiden. 11 000 elever fra femten skoler så en matinéforestilling av Peter Howards «Gjennom hagemuren» mens 4 000 andre hørte om MRA fra grupper som ble invitert til å tale på skolene.

ERITREA, ETIOPIA:

Tre unge etiopere fra forskjellig bakgrunn — «det trebente bord» som en radioreporter kalte dem, ledet en MRA-konferanse for lærere og studenter i provinsens Eritreas hovedstad, Asmara, 21.—23. august.

En ung prins, en student fra en fattig familie utenfor Asmara og en sønn av en sheik i Eritrea (muhammedaner), hadde samlet lærere og studenter fra hele Etiopia til åpningsmøtet, blant dem de fleste av de ledende funksjonærene i undervisningsdepartementet.

LONDON:

Åpen dialog med spørsmål og svar fra deltagerne karakteriserte en konferanse i Westminster Theatre i begynnelsen av august. 680 personer tok del i møtene, omkring temaet «Hvordan vanlige mennesker kan gjøre noe effektivt med samfunnets og verdens problemer.»

En salgsdirektør for et ingeniørfirma i Sheffield har annonsert et spesialtog til London i oktober, med 300-450 mennesker som ønsker å se skuespillet «Den glemte faktor» på Westminster Theatre. Salgsdirektøren betegner stykket som et avgjørende ledd i omformingen av britisk industri.

Det kan ikke være anderledes, hvis vi erkjenner den skapende ånd bak materielle ting. Majoriteten av menneskene betrakter tro og de eitske lover som er bygget på den, bare som en nødvendig ytre fasade som i virkeligheten bare er en latterlig hindring for praktisk fremgang i livet. Dermed faller menneskeheten i den grav den har gravet for seg selv ved å forkaste livets grunnleggende prinsipper.

ET NYTT SYN I EMNING

Lykkeligvis kan det, etter evige lover, springe nytt liv av forfall og død. En kulturs degenerering kan samtidig føre til en ny kultur-epokes fødsel. Revolusjonær fysisk forsknings foregangsmenn kan vise vei til et høyere nivå i kulturhistorien.

Rutherford oppdaget i atomkjernen et univers i miniatyr. Det er et like stort under som verdensrommet, selve det mektige univers, som aldri kan bli helt utforsket.

Planck og Einstein tilstår som resultat av sin vitenskapelige forskning sin tro på Gud og hans skapermakt. Det er en hendelse med revolusjonære følger. Det betyr nemlig ikke bare en forening av tanke og tro, men håp om en kommende ny verdensepoke. Derfor legger dette på oss den veldige byrde å være sanne tjenere av det skrevne ord. Er det ikke da ytterst kortsynt, overfor denne revolusjonære utvikling, at det nåværende må forbli som det er? Er da vann-, luft- og matforgiftning, trafikk-kaos, støyhelvedet, atomkrig og menneskehetens kollektive selvmord det eneste mulige svar for dagen og fremtiden? Nei, vi må nå omskrive det foranstående sitat fra Dürrenmatt så det lyder: «Hvis verden ikke blir noe annet enn en uhyre teknisk skueplass, og bare det, vil den falle fra hverandre.»

Av dette må vi slutte at kulturarbeiderens oppgave er å gjøre alt han kan for å redde verden. Vårt samfunn lykkes ikke i dette fordi

det hersker en barbarisk destruktiv ånd. Kulturarbeideres største oppgave er å skape en ny åndsfilosofi, på hvilken man kan bygge ideene, tankene og handlingene for en ny tidsalder.

Er dette Utopia? La oss håpe det. Hele fremgangens historie er historien om realiseringen av Utopia. Socrates' og Platons idealer, Aristoteles' filosofi har vært epokenes grunnstener. Talere i ødemarken, og sterkt særpregede personligheter som Moses, Jesus, Mohammed, Buddha har ledet hundreder av millioner menneskers liv ved sine ords kraft. Skrifter av en enkel mann ved navn Rousseau, førte til en revolusjon og en ensom filosof ved navn Marx endret fra sitt takkammer halve verdens tenkning.

Hvorfor skulle vi da akseptere dagens situasjon med resignasjon? Vi kan diskutere enhver filosofi og ethvert synspunkt, men å la være å bruke den levende verden som vitne er å berøve forfatterskapet

dets virkelige funksjon og vil uomgjengelig føre til forfatterens kapitulasjon. Å ta ansvar betyr ikke urealistisk idealisme. Det er oppfyllelsen av vår funksjon i samfunnet. Vi har valget mellom enten å bære sorg for en døende verden eller å være ydmyke arbeidere for å skape en ny.

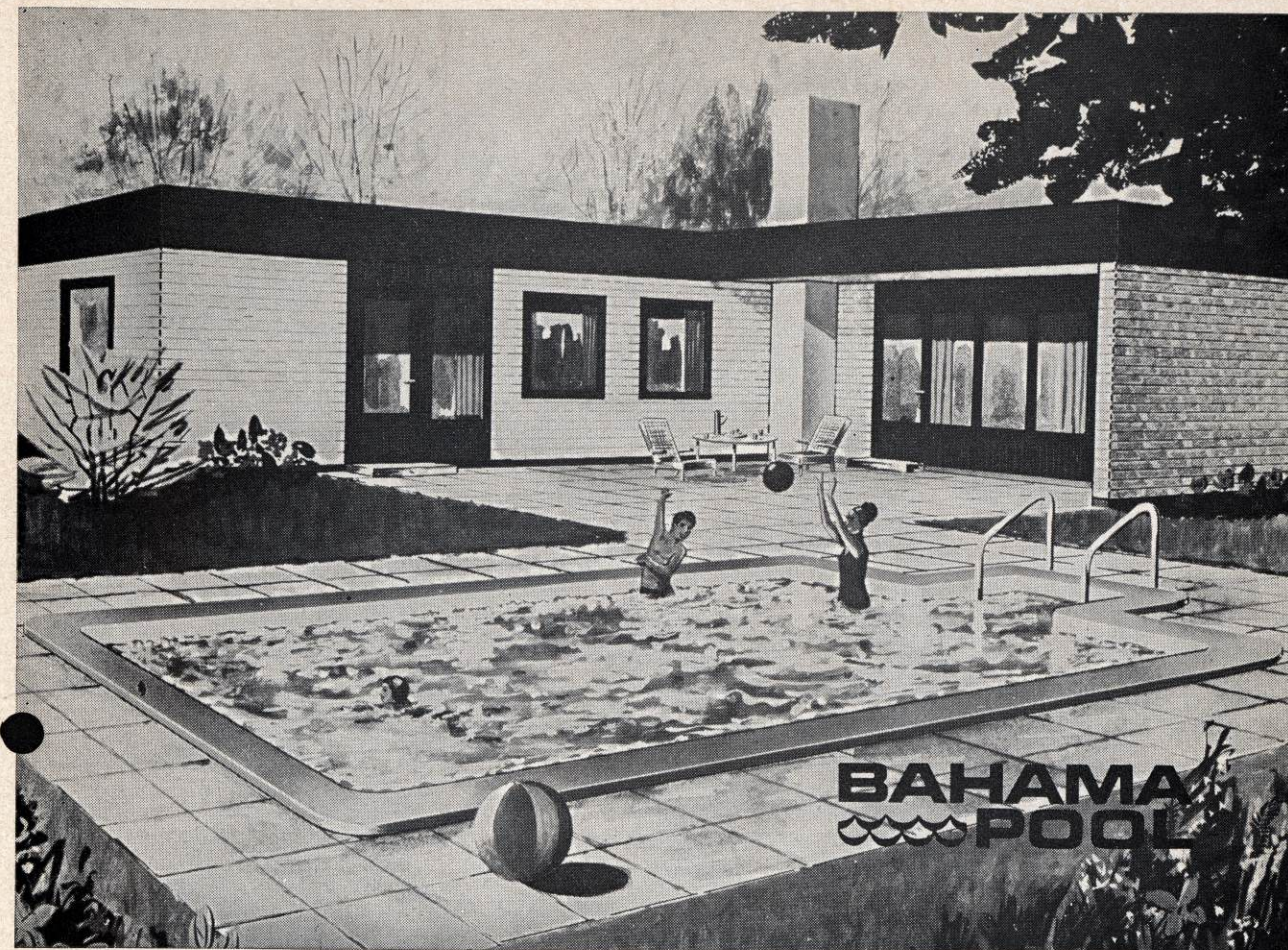
Den ideologi som vi lærer i Caux er langt mer radikal enn den marxistiske revolusjon. Den betyr ikke bare å endre samfunnets struktur, men selve mennesket.

Mennesker som er selviske, grådige og fylt av hat kan ikke danne et rettferdig samfunn. De er også ute av stand til å skape sanne og varige kunstverk.

Normene absolutt renhet, uselviskhet, ærlighet og kjærlighet er ikke bare grunnlaget for alle religiøse retninger. De skaper samtidig en verdensomfattende enhet av skapende kunstnere fra alle nasjoner. Det er hva vi alle håper å finne og hva vi gjerne ville bygge opp sammen.

Bruk
kvalitetsprodukter
fra

A S SABA

Exklusiv swimmingpool i glasfiberarmerad plast (6–8 mm vägg tjocklek) **13.800:-**

Bahama-Pool är formgjuten och fullt färdig för montering på plats. Ni slipper härigenom helt ifrån arbete och kostnader för formsättning, spackling, målning och underhåll. Den kraftigt armerade polyesterplasten har en enastående styrka och elasticitet.

Bahama-Pool levereras komplett med reningsfilter, förvärmare, bräddavlopp, bottenavlopp, inbyggd belysning samt mahognytrappa med rostfria ledstänger. Pris endast 13.800:- kr fritt fabrik inkl. 2 servicebesök (exkl. moms.)

Vi levererar utrustning till pooler i betong och andra material samt poolkemikalier.

Vår goda service är en säkerhetsfaktor att räkna med!

Begär att få vår fyrfärgsbroschyr!

BAHAMA-POOL AB

Box 145, 542 00 Mariestad
Tel. 0501/145 64

BÅTPLANER?

Rådspør

Båt-PONTUS

Gøteborgs

Frihavn

Tel: 51 07 04

Båt
PONTUS